

Prof. MUDr. Josef Erben, DrSc., zomrel

Dňa 24. mája 2015 zomrel vo veku 89 rokov jeden z najvýznamnejších internistov a nefrológov v jednej osobe, prof. MUDr. Josef Erben, DrSc. (* 24. mája 1926), z I. internej kliniky LF UK v Hradci Králové. V roku 1958 zahájil ako druhý v Československu hemodialyzačnú liečbu a roku 1961 uskutočnil transplantáciu obličky, a to ako prvý v socialistických štátoch. Z iniciatívy prednostu Ústavu chorôb obehu krvi v Prahe, prof. MUDr. Jana Broda, DrSc., v roku 1966 absolvoval jednoročnú stáž na Cleveland Clinic Foundation v USA, na oddelení umelých orgánov profesora Williama J. Kolffa, otca umelej obličky. Po ročnom pôsobení v USA sa vrátil do ČSSR a pod jeho vedením bol vytvorený projekt a vyrobený hradecký hemodialyzačný systém s centrálnym rozvodom dialyzátu a centrálnym ovládaním 6 monitorov, v spolupráci s CHEPOZ n.p., v Hradci Králové, ktorý umožnil simultánnu hemodialyzačnú liečbu chorých na 6 lôžkach [1].

Profesor Erben vytvoril na I. internej klinike nefrologické oddelenie, ktoré sa stalo vzorom pre mnohé dialyzačné pracoviská, aj vďaka organizačným schopnostiam staničnej sestry Květy Dubininovej. Menovaný bol všestranný internista a nefrológ, ktorý maximálne využíval funkčné vyšetrenie obličiek pri diagnostike chorôb obličiek, ale aj invazívne vyšetrovacie metódy a výsledky biopsicko-histologických nálezov. Okrem toho sa uplatnil ako vynikajúci pedagóg v postgraduálnej výchove nefrológov, ale aj ako vedecký pracovník na celoštátnej a medzinárodnej úrovni. Pri jednom pobyte prvého autora tohto článku v Hradci Králové povedal: „Když něco přednášíš na odborné konferenci, tak to taky uveřejni, a když se to uveřejnit nedá, tak to ani nepřednášej.“ Spolu s MUDr. J. Mackom vyvinul spotrebnú hemodialyzačnú cievku čs. výroby pre potrebu hemodialyzačnej liečby [2]. Hradecký simultánnu hemodialy-

začný systém sa s úspechom používal na mnohých pracoviskách v Československu a zahraničí. Na I., neskôr IV. internej klinike FNSP v Košiciach sa používal od roku 1972 až do roku 1990. Prof. MUDr. J. Erben, DrSc., so svojimi spolupracovníkmi, najmä s MUDr. V. Krchom, CSC., sa veľmi intenzívne zaoberal diagnostikou a liečbou náhleho zlyhania obličiek a akútnych otráv, hlavne z pohľadu mimotelovej eliminačnej liečby. V roku 1969 na VI. kongrese EDTA v Štokholme prof. Erben prednášal, ako prvý na svete, o použití v. subclaviae pri hemodialyzačnej liečbe. Katetrizáciu v. subclaviae uskutočňoval Seldingerovou technikou. Táto technika katetrizácie sa do tej doby nepoužívala pre cievne spojenie chorého s dialyzačným monitorom [3]. Neskôr z kapacitných a iných dôvodov prof. Erben vytvoril satelitné dialyzačné stredisko mimo FN v Hradci Králové, kde sa uplatnil aj systém tzv. self care pre kompezovaných a disciplinovaných hemodialyzovaných chorých. Tento systém satelitného pracoviska bol prvý a jediný v bývalom Československu.

Profesor Erben bol vždy ochotný pricestovať do Košíc ako konziliárny lekár alebo ako prednášateľ na mnohých celoštátnych nefrologických konferenciách s medzinárodnou účasťou. Prednášal nielen v Košiciach, ale aj vo Vysokých Tatrách, vo Vyšných Ružbachoch, na Domaši a inde vo východoslovenskom regióne. Oblúbil si vodnú nádrž Šírava, kde v roku 1981 strávil aj svoju letnú dovolenku s rodinou. Bol veľmi aktívny, priateľský, spoločenský a bol vždy ochotný podeliť sa so svojimi skúsenosťami. V roku 1969 založil tradíciu celoštátnych nefrologických konferencií. Prof. Erben bol spoluautorom 2. zväzku Zborníka prednášok z III. celoštátnej nefrologickej konferencie Dialyzačná liečba a transplantácia obličiek [4]. Na každej celoštátnej nefrologickej konferencii predniesol okrem odbornej prednášky aj precíznu štatistickú analýzu dialyzačnej a transplantáčnej aktivity v bývalom Československu. Výsledky tejto analýzy boli vždy uverejnené v zborníkoch alebo odborných časopisoch.

V roku 1969 sa spoluautorka tejto správy Ing. Katarína Derzsiová zúčastnila 3-týždňového školenia vo vedecko-výskumnom laboratóriu I. katedry vnútorného lekárstva LF UK v Hradci Králové, ktoré v tej dobe viedol prof. MUDr. J. Groh, DrSc., blízky spolupracovník prof. Erben. Okrem niektorých základných rutinných biochemických laboratórnych metód, ktoré sme prevzali do nášho nefrologického laboratória, sme neskôr zaviedli fluorometrickú metódu na stanovenie vitamínu A a E v sére, za čo naša vďaka patrí RNDr. M. Brátovej. Aktívna spolupráca s RNDr. M. Brátovou trvala mnoho rokov, o čom svedčia aj naše spoločné publikácie [5,6].

V roku 1984 prof. Erben bol jedným z oponentov doktorskej dizertačnej práce prvého autora tejto správy na

tému Metabolické poruchy pri náhlom zlyhaní obličiek. Obhajoba sa konala na III. internej klinike LF UK v Prahe.

Roku 1993 spoločnosť KOLF na čele s prof. Erbenom vytvorila nové hemodialyzačné a nefrologické oddelenie na poliklinike v Pardubiciach. Neskôr od roku 1998 sa táto spoločnosť stala majiteľom celej polikliniky, ktorú vybudovali na moderné zdravotnícke zariadenie. V roku 2004 pracovisko prevzala spoločnosť Fresenius Medical Care – DS, s.r.o.

K jubileu 80. narodenín prof. Erbena sme venovali našu publikáciu Kyselina oxalová a askorbová v slinách pri chronickej renálnej insuficiencii ako dôkaz našej dlhoročnej spolupráce a priateľstva [7,8].

V roku 2006 sa prof. Erben obrátil na prvého autora tohto článku s prosbou, aby pomohol pri zriadení a uvedení do prevádzky dialyzačného pracoviska Dialcorp s.r.o., Kežmarok. Prof. Mydlík prevzal patronát nad týmto pracoviskom ako konzultant a túto činnosť vykonáva do súčasnej doby.

Veľavážený pán profesor, milý Jožko, lúčime sa s Tebou ako s najvýznamnejším klinickým nefrológom, zakladateľom simultánnej chronickej hemodialyzačnej liečby a transplantácie obličky v Československu. Ostanáš navždy v našej pamäti ako náš nezištný priateľ a spolupracovník pri rozvoji klinickej nefrológie v Čechách a na Slovensku. Budeš nám veľmi chýbať, budeme na Teba stále spomínať. Tvoja záslužná práca, ktorú si vykonal počas svojho aktívneho života, ostane stimulom pre ďalšiu generáciu slovenských a českých nefrológov.

Češť Tvojej pamiatke!

Miroslav Mydlík, Katarína Derzsiová

Literatúra

1. Erben J, Máša J, Macek J et al. A new modification of a monitoring unit with a single pass system for simultaneous hemodialysis. Proc Europ Dial Transplant Ass 1969; 6: 328–332.
2. Erben J, Macek J Spotřební hemodialyzační cívka. In: Mydlík M, Erben J, Opatrný K. Dialyzačná liečba a transplantácia obličiek. II. zv. Martin: Osveta 1974: 297–305.
3. Erben J, Kvasnička J, Baštecký J et al. Experience with routine use of subclavian vein cannulation in haemodialysis. Proc Europ Dial Transplant Ass 1969; 6: 59–64.
4. Mydlík M, Erben J, Opatrný K (eds.): Dialyzačná liečba a transplantácia obličiek. II. zv. Martin: Osveta 1974.
5. Mydlík M, Derzsiová K, Macháňová I et al. Vitamín A a metabolické poruchy vápnika a fosforu u chorých v dlhodobom dialyzačnom programe. Vnitř Lék 1991; 37(3): 376–382.
6. Mydlík M, Derzsiová K, Brátová M et al. Serum vitamin A, retinyl esters and vitamin E in nephrotic syndrome. Int Urol Nephrol 1991; 23: 399–405.
7. Mydlík M, Derzsiová K. Prof. MUDr. Josef Erben, DrSc. osemdesiatročný. Akt Nefrol 2006; 12: 36–37.
8. Mydlík M, Derzsiová K, Jenča A et al. Kyselina oxalová a askorbová v slinách pri chronickej renálnej insuficiencii. Akt Nefrol 2006; 12: 41–44.

prof. MUDr. Miroslav Mydlík, DrSc.

✉ miroslav.mydlik@unlp.sk

Doručeno do redakce: 11. 6. 2015